

Kringen voor proefnemingen (Versuchsringe).

Op Zaterdag 20 September was ik in de gelegenheid ~~de~~ vergadering van het Verband van de Deutsche Proefstations te Würzburg bij te wonen. Deze vergadering stond onder leiding van Prof. Dr. B. Tacke uit Bremen en werd door ongeveer 75 collega's uit Deutschland bezocht. In de eerste plaats behandelde deze vergadering de voorstellen, zooals deze in de verschillende commissievergaderingen van 18 en 19 September waren opgesteld¹⁾. Deze voorstellen hadden in hoofdzaak betrekking op het onderzoek en den aankoop van meststoffen, voederstoffen en zaaizaden en betroffen dus het werk van onze tegenwoordige contrôleproefstations te Maastricht en te Wageningen. Er werden intusschen ook eenige andere punten behandeld. Over een voordracht van Prof. Roemer over „Versuchsringe” wil ik zeer kort iets mededeelen.

Met een Versuchsring bedoelt Prof. Roemer een vereeniging van bij elkander wonende landbouwers, over een niet te klein gebied, welke zich ten doel stelt geregeld in hun streek proeven te nemen, in hoofdzaak op het gebied van de bemesting, de zaadveredeling en de grondbewerking. Wij hebben indertijd het Deutsche woord „Versuchsstation” door proefstation vertaald en zouden in analogie daarmede moeten spreken van proefkringen. Ik meen evenwel aan de hierboven gekozen vertaling van *kringen voor proefnemingen* de voorkeur te moeten geven.

De groote voordeelen van de medewerking van de praktijk aan deze proefnemingen behoeven hier niet uiteengezet te worden. Van groot belang is evenwel, dat Roemer het voor eene goede uitvoering van de genomen proeven noodzakelijk acht, dat elke kring de beschikking over een eigen „Versuchsleiter” krijgt. Voor deze betrekking komt in aanmerking een practisch goed onderlegd iemand, die voldoende op de hoogte is van den tegenwoordigen stand van de landbouwwetenschap. Als ik het goed begrepen heb, zijn de Kringen zelfstandig, doch zij werken met het in hun kring gelegen proefstation samen.

Een belangrijke vraag is natuurlijk, op welke wijze de uitgaven van den Kring, dat is wel in hoofdzaak het salaris en de reiskosten van den Versuchsleiter, gedekt moeten

¹⁾ Op uitnodiging van Professor Lemmermann heb ik ook de vergadering van de Commissie voor grondonderzoek en bemestingsproeven van den Bond der Deutsche Proefstations (Ausschuss für Bodenuntersuchung und Düngungsversuche des Verbands landwirtschaftlicher Versuchsstationen im Deutschen Reich) op Donderdag 18 September te Würzburg bijgewoond. Ik hoop over het vele belangrijke, wat ik 18 en 19 September gehoord heb, binnenkort een en ander in een vaktijdschrift te kunnen mededeelen.

worden. Roemer wil deze geheel uit de bijdragen van de landbouwers in den Kring bestrijden. Bij de discussie's bleek, dat anderen zich mede tot den Staat en vooral tot finantieel krachtige lichamen (Meststoffenindustrie) om finantieelen steun willen wenden.

Onlangs is er een boekje verschenen van den bekenden hoogleeraar te Königsberg, Prof. Dr. E. A. Mitscherlich, over „Die Bestimmung des Düngerbedürfnisses des Bodens”. Op dit werk van Mitscherlich is al veel kritiek uitgeoefend en ook te Würzburg is dit het geval geweest. De juistheid van Mitscherlich's theorieën laat ik thans geheel daar. Het is mij nu alleen begonnen om het slot van zijn boekje, waarin hij mededeelt, dat in Oost-Pruisen reeds een 40-tal Kringen voor het nemen van proeven zijn opgericht. De oppervlakte, waarover elke Kring daar werkt, beslaat ongeveer een 4000 bunder. Mitscherlich betoogt, dat ook de meststoffenindustrie dit werk finantieel dient te steunen. De bijdragen van deze zijde vloeien blijkbaar nog niet ruim, zoodat de 40 Kringen de kosten vrijwel geheel uit eigen bijdragen bestrijden.

Wat mij in dit Kringsysteem zoo toelacht, is de deelneming van de praktijk aan het onderzoekingswerk, ook *finantieel*. Mogelijk valt voor Nederland hier iets uit te leeren, waarbij natuurlijk rekening te houden is met wat reeds in ons land bestaat. Wij kennen reeds onze landbouwverenigingen en in ons land is ook de voorlichtingsdienst van den landbouw (consulenten) uitstekend geregeld. Ik heb evenwel den indruk gekregen, dat de consulenten veel te doen hebben, zóóveel zelfs, dat de uitvoering van de proefnemingen er wel eens wat onder dreigt te lijden. Sommige consulenten waren in de laatste jaren zoo gelukkig zich in de hulp van een assistent te mogen verheugen. De noodzakelijke bezuiniging op de Staatsuitgaven heeft deze nuttige en vrijwel onmisbare medewerkers doen verdwijnen. Het komt mij voor, dat het een heele stap vooruit zou zijn, indien de consulenten door bijdragen van landbouwers wederom de beschikking over eenige hulp zouden kunnen verkrijgen. Mogelijk kan ook van andere zijde steun gegeven worden. Wat in Duitschland geschiedt, moet hier toch ook mogelijk zijn.

Ter voorkoming van misverstand wil ik hier nog aan toevoegen, dat het volstrekt niet mijne bedoeling geweest is voor eenig systeem propaganda te maken. Ik heb alleen er op willen wijzen, dat — welk systeem men ook kiest — het dringend noodig is, dat de praktijk hare medewerking aan het onderzoekingswerk verleent, ook *in finantieel opzicht*.

Groningen, 24 September 1924.

D. J. HISSINK.